

Nr 25

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående frågor om befrielse från ersättningskyldighet till kronan m. m.; given Stockholms slott den 19 december 1963.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sven Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

Riksdagen har genom skilda beslut för tidigare budgetår bemyndigat Kungl. Maj:t att avgöra vissa frågor om befrielse från ersättningskyldighet till kronan. I propositionen hemställes (p. 1) om bemyndigande för Kungl. Maj:t att i viss utsträckning jämväl för budgetåret 1964/65 medge befrielse från ersättningskyldighet till kronan. Vidare underställes riksdagens prövning (p. 2—7) sex frågor om befrielse från ersättningskyldighet.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
19 december 1963.*

Närvarande:

Statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, vissa frågor om befrielse från ersättningsskyldighet till kronan och anför härutinnan följande.

1.

Sedan Kungl. Maj:t bemyndigats att under budgetåret 1963/64 avgöra dels frågor om befrielse från ersättningsskyldighet till kronan för krigsmakten tillhörig eller av krigsmakten med nyttjanderätt innehavd egendom m. m., som skadats eller förlorats eller avhänts kronan, dels ock frågor om efterskänkande av fordran, som grundade sig på kronans regressrätt mot förare av kronans eller av kronan med nyttjanderätt innehaft motorfordon, luftfartyg etc. enligt de i ämnet gällande ansvarsreglerna, allt i den mån kronans fordran i det särskilda fallet icke översteg 5 000 kronor (prop. 1963: 15; SU 24; rskr. 64), har Kungl. Maj:t — med beaktande av vad riksdagen framhållit i skrivelse 1945: 155 — under år 1963 medgivit befrielse från ersättningsskyldighet på sätt framgår av en förteckning, vilken torde få såsom bilaga fogas vid detta protokoll. Nu ifrågavarande ärenden har visserligen minskat i antal under senare år. Ärendenas art synes dock motivera att dessa frågor i viss utsträckning avgöres av Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill bör enahanda bemyndigande som under budgetåret 1963/64 utverkas även för budgetåret 1964/65.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1964/65 avgöra dels frågor om befrielse från ersättningsskyldighet till kronan för krigsmakten tillhörig eller av krigsmakten med nyttjanderätt innehavd egendom m. m., som skadats eller

förlorats eller avhänts kronan, dels ock frågor om efterskänkande av fordran, som grundar sig på kronans regressrätt mot förare av kronans eller av kronan med nyttjanderätt innehafvande motorfordon, luftfartyg etc. enligt de i ämnet gällande ansvarsreglerna, allt i den mån kronans fordran i det särskilda fallet icke överstiger 5 000 kr.

2.

Genom lagakraftvunnet utslag i lagsökningsmål den 6 november 1952 av Norra och Södra Vedbo domsagas häradsrätt förpliktades *Signe Brolin* att till försvarets civilförvaltning utge 961 kronor 86 öre jämte ränta avseende hyra samt kostnader för elström och värme för en underofficersbostad vid Göta ingenjörkår i Eksjö under åren 1951—1952. Härjämte ålades *Signe Brolin* att ersätta lagsökningskostnaden om 40 kronor. Enligt av samma domstol den 7 juli 1961 utfärdad bevis om betalningsföreläggande förpliktades *Signe Brolin* att till civilförvaltningen utge 109 kronor 2 öre jämte ränta ävensom 40 kronor för kostnader. Föreläggandet avsåg ytterligare kostnader för elektrisk ström till nämnda lägenhet under åren 1951—1952.

Efter utmätning för kronans fordran har influtit 154 kronor, varför den 6 april 1963 återstod ett kapitalbelopp av 1 150 kronor 88 öre jämte ca 330 kronor i ränta.

Signe Brolin har anhållit att bli befriad från ersättningsskyldigheten till kronan och har till stöd härför åberopat följande. Skulden uppkom, då *Signe Brolin* som änka efter fanjunkaren Ernst Brolin hyrde ifrågavarande underofficersbostad. Hennes ekonomiska situation var då synnerligen ansträngd, eftersom pensionen ej förslog för henne och hennes hemmavarande minderåriga barn. Hon kom därför att restera med hyra m. m. Det belopp som utmätts har tagits av skatteåterbäring. Skulden är på grund av hennes låga inkomst ytterst betungande för henne.

Av utredningen framgår följande rörande *Signe Brolins* personliga förhållanden. *Signe Brolin* är född den 22 mars 1900 och änka sedan år 1934. Hon har icke arbetsanställning och är ej försörjningspliktig mot annan person. Hennes inkomst utgöres av änkepension om 425 kronor per månad jämte livränta med 62 kronor per månad. *Signe Brolins* taxerade inkomst för år 1962 uppgår för statlig inkomstskatt till 3 670 kronor och för kommunalskatt till 3 990 kronor. Hon hyr en bostad om två rum och kök i Eksjö för 72 kronor per månad jämte kostnader för värme, 700 kronor per år. Bostaden disponerar hon ensam. Hon äger icke någon förmögenhet och har ej andra skulder än förenämnda till kronan.

Försvarets civilförvaltning tillstyrker i utlåtande den 2 april 1963 bifall till ansökningsen på grund av sökandens begränsade inkomster och tillgångar samt ålder och personliga förhållanden.

Departementschefen

Med hänsyn till Signe Brolins ekonomiska förhållanden och de ömmande omständigheterna i övrigt finner jag det skäligt, att fordringen efterges.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att Signe Brolin befrias från återstående betalningsskyldighet till kronan på grund av förenämnda utslag i lagsökningsmål och bevis om betalningsföreläggande.

3.

I samband med utvidgning av Skånska flygflottiljens flygfält i Barkåkra förordnade länsstyrelsen i Kristianstads län den 16 augusti 1956 om avstängning av en allmän väg mellan rikshuvudväg och Ängeltofta gård. *E. Brandin*, som ägde en fastighet vid ett vägskäl i Ängeltofta och där bedrev lanthandel och viss växthusrörelse, förde med anledning härav ersättnings-talan mot kronan vid Södra Åsbo och Bjäre häradsrätt och anförde bland annat. Genom vägens avstängning och genom att de människor som berörts av flygfältets utvidgning avflyttat från platsen hade Brandin förlorat vissa fasta kunder, vilket föranlett, att omsättningen i handelsrörelsen nedgått med minst hälften. Brandin hade därjämte förlorat en del tillfälliga kunder. På grund härav kunde Brandin icke i fortsättningen försörja sig och sin familj på handelsrörelsen. Härigenom sjönk också värdet på fastigheten väsentligt. Växthusen torde eventuellt bli helt värdelösa. Brandin hade under tiden den 1 augusti 1956 till mitten av januari 1957 avvecklat handelsrörelsen. Enär Brandin icke ansåg sig kunna få arbete i orten, skulle fastigheten säljas. Stora svårigheter torde uppstå för honom att försörja sig och familjen. Brandin tänkte icke fortsätta sitt yrke som lanthandlare. Han saknade dock annan utbildning och hjärtsjukdom hindrade honom från att taga anställning med tyngre kroppsarbete. Kronan var ansvarig för den skada, som sålunda uppstått för Brandin.

Brandin yrkade skadestånd av kronan för minskning av fastighetens värde, för förlust genom realisation av varulager samt för flyttning, fördyrade bostadskostnader och minskad arbetsinkomst under avvecklingen av affärsrörelsen m. m. med 48 525 kronor 12 öre jämte ränta.

Kronan, som förklarade sig icke vilja bestrida att förutsättningar saknades för fortsättande av handelsrörelsen, bestred käromålet på den grund att skadeståndsskyldighet i princip icke förelåg.

Genom dom den 3 juli 1957 ogillade häradsrätten Brandins talan. Hovrätten över Skåne och Blekinge, där Brandin fullföljde talan mot häradsrättens dom, fastställde enligt dom den 4 november 1957 häradsrättens domslut. Högsta domstolen fann i beslut den 26 mars 1958 ej skäl meddela prövningstillstånd. Brandin förpliktades genom häradsrättens och hovrättens förenämnda domar samt genom högsta domstolens förenämnda beslut även-

som genom ett beslut av hovrätten den 12 juni 1957 att ersätta kronan dess rättegångskostnader med tillhoppa 1 594 kronor 50 öre.

Brandin har anhållit att bli befriad från ifrågavarande ersättningsskyldighet. Till stöd för ansökningsen åberopar Brandin följande. På grund av utvidgningen av flygfältet och avstängningen av vägen har han nödgats nedlägga sin rörelse och härigenom åsamkats kapitalförlust, 35 000 kronor, samt ådragit sig skulder. Brandin har av sina arbetsinkomster avbetalat skulderna med 10 000 kronor. Den återstående skulden utgör 15 000 kronor och det kommer att ta flera år för Brandin att betala denna.

Av utredningen framgår följande beträffande Brandins personliga förhållanden. Brandin, som är född den 16 oktober 1914, är gift och har två barn i åldern 15 och 18 år. Han är numera läderarbetare och har bosatt sig i Ängelholm. Han är underhållsskyldig mot barnen, varav dock det äldsta har anställning som hushållspraktikant med en månadslön av 200 kronor. Enligt egen uppgift är Brandin också underhållsskyldig mot svärföräldrar. Brandin har vid taxering till kommunal inkomstskatt åren 1960, 1961 och 1962 taxerats för en beskattningsbar inkomst av 6 000 kronor, 8 500 kronor respektive 11 000 kronor. Enligt uppgift från arbetsgivaren uppgick Brandins årsinkomst som läderarbetare år 1962 till 14 070 kronor. Brandin, som vid indrivningsförsök i december 1962 och mars 1963 befunnits sakna utmättningsbara tillgångar, hyr en bostad för 80 kronor i månaden.

Försvarets civilförvaltning anför i utlåtande den 29 april 1963 bland annat. Till ämbetsverket har inlevererats 128 kronor motsvarande Brandin tillkommande överskjutande preliminär skatt för taxeringsåret 1960. Å skulden till kronan för rättegångskostnader återstår därför 1 466 kronor 50 öre. Med hänsyn till Brandins svaga ekonomi och andra omständigheter i ärendet vill civilförvaltningen icke motsätta sig befrielse från återstående ersättningsskyldighet.

Departementschefen

Med hänsyn till Brandins svaga ekonomi och de förhållanden som föranlett rättegången finner jag det skäligt, att kronan avstår från återstående fordran.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att E. Brandin befrias från återstående ersättningsskyldighet till kronan för rättegångskostnader enligt förenämnda domar och beslut.

4.

I samband med en nattövning den 28 april 1960 ådrog sig värnpliktige *H. J. Ydfjärd* svår kroppsskada vid en tältbrand i en militärförläggning vid Aldersjön i Överluleå socken. Tältet var av övningsuskäl (skydd mot kärnvapen) delvis nedgrävt och beklätt med maskeringsnät. Värnpliktige *K. G. Rosenblad* var chef för den i tältet förlagda styrkan.

På grund av branden förde åklagare och kronan ansvars- respektive ersättningstalan mot Rosenblad vid Luleå tingslags häradsrätt. I lagakraftvunnen dom den 7 mars 1961 fann häradsrätten, att Rosenblad underlåtit att tillse att eldpost varit avdelad, oaktat eldning pågått i tältspisen då han på morgonen lämnat tältet, samt att han härigenom eftersatt sina åligganden som tältlagschef. Till följd härav dömdes Rosenblad till dagsböter för tjänstefel. Vidkommande kronans anspråk på ersättning för förstörd materiel fann häradsrätten — då det i brist på varje upplysning om omständigheterna vid branden icke kunde anses utrett att Rosenblads försummelse orsakat eldsolyckan eller inverkat på omfattningen av härvid uppkomna skador — kronans ersättningstalan icke kunna bifallas.

Ydfjärd förde sedermera vid häradsrätten ersättningstalan mot kronan och Rosenblad på grund av den ådragna kroppsskadan och åtnjöt härvid fri rättegång. Ydfjärd hävdade i första hand att förläggningen i det delvis nedgrävda tältet, från vilket möjlighet att taga sig ut endast funnits genom tälttingången, var att bedöma som farlig verksamhet, varför kronan hade att svara för skadan oberoende av vållande. I andra hand gjordes gällande att ersättningsskyldighet åvilade Rosenblad och kronan solidariskt, dels emedan såväl kronan som Rosenblad underlåtit att utfärda särskilda instruktioner — närmast då förbud mot tobaksrökning eller bestämmelse att eldpost skulle finnas, då rökning pågick — i denna farliga typ av förläggning och dels emedan Rosenblad underlåtit att avdela eldpost, för vilken vårdslöshet jämväl kronan svarade på grund av Rosenblads ställning som tältlagschef, vaktchef och i praktiken tropschef.

Häradsrätten ogillade genom lagakraftvunnen dom den 4 juni 1963 Ydfjärds talan och förpliktade Ydfjärd att ersätta kronan och Rosenblad deras rättegångskostnader. Kronans rättegångskostnader uppgick till 1 100 kronor 30 öre.

Ydfjärd har genom sitt ombud anhållit att bli befriad från skyldigheten att ersätta kronans rättegångskostnader. Ombudet har därvid anfört i huvudsak följande.

I strid mot gällande föreskrifter hade Ydfjärd, som var sjuk och låg och sov, lämnats ensam i tältet. Ydfjärds belägenhet blev på grund härav icke i tid uppmärksammas och han tillfogades livshotande brännskador på huvud, händer, armar, rygg och bål, varför han vårdats vid plastkirurgisk klinik. Hans psyke har jämväl svårt skadats. Med hänsyn till de omfattande skador, som Ydfjärd tillfogats och den oklarhet som förelåg kring brandens uppkomst var det av största vikt att ansvars- och vållandefrågorna prövades av domstol. Detta var icke minst viktigt med hänsyn jämväl till Ydfjärds psyke. Ydfjärd är till följd av brännskadorna helinvaliderad. Ydfjärd, som är född den 28 februari 1928 är gift och har fem barn, födda åren 1951—1959. Han saknar annan inkomst än den livränta om 763 kronor 90 öre per månad, som jämlikt militärsättningsförordningen tillerkänts honom till följd av olyckan. Han har dock tidigare uppburit förtidspension och barntillägg med tillhoppa 898 kronor jämlikt lagen om allmän försäkring. Anledningen till att Ydfjärd f. n. icke uppstår förtidspension är att

han, på grund av sitt psykiska tillstånd av rädsla för fortsatta plastikoperationer, icke vågat besöka läkare för att erhålla vård och erforderligt nytt läkarintyg. Ydfjärd har dock numera förmåtts söka fortsatt läkarvård. Ny ansökan om förtidspension har ingivits och torde komma att beviljas. Ydfjärd åtnjuter familjebostadsbidrag med 1 680 kronor om året. Han äger en fastighet i Pajala, som åsatts ett taxeringsvärde av 32 500 kronor. Fastigheten, som består av tre rum och kök, är belånad till fulla saluvärdet 45 500 kronor. Ydfjärd och familjemedlemmarna saknar i övrigt kapital av något slag liksom ock utmätningsbar lös egendom.

Av handlingarna framgår att Ydfjärd, som tidigare varit chaufför och traktorförare, åren 1961 och 1962 icke taxerats för någon inkomst samt att för år 1963 hans beskattningsbara inkomst uppgick till, vid statlig inkomstskatt 700 kronor och vid kommunal inkomstskatt 1 500 kronor.

Försvarets civilförvaltning har i yttrande den 19 november 1963 icke något att erinra mot bifall till ansökningen och anför därvid i huvudsak följande. Ydfjärd har icke betalat någon del av sin skuld. Omständigheterna vid skadans uppkomst synes ge vid handen, att Ydfjärd icke väckt talan utan skäl. Vid sådant bedömande ävensom med avseende på skadan och hans svaga ekonomiska ställning samt under erinran om tidigare avgöranden i liknande fall, senast prop. 1962: 34 (p. 13), förefaller grund för eftergift av kronans fordran finnas.

Departementschefen

Ydfjärd har under militärtjänstgöring ådragit sig svår invalidiserande kroppsskada vid en tältbrand. Av Ydfjärd mot kronan och enskild person förd ersättningstalan har ogillats av domstol, och han har förpliktats att ersätta bland annat kronans rättegångskostnader med 1 100 kronor 30 öre. Ydfjärd har åtnjutit fri rättegång.

Med hänsyn till föreliggande ömmande omständigheter samt riksdagens beslut i liknande fall föreslår jag, att Ydfjärd befrias från skyldighet att ersätta ifrågavarande kostnader.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva
att H. J. Ydfjärd befrias från honom jämlikt förenämnda
dom åvilande skyldighet att ersätta kronans rättegångskost-
nader.

5.

Den 1 december 1961 inträffade en olyckshändelse vid Svea artilleriregemente i samband med vapendemonstration. Fänriken A. Tiitus och överfurieren K. I. Mårtensson skulle vid tillfället bibringa ett antal värnpliktiga viss utbildning beträffande raketgevär. Tiitus, som var övningsledare, rekviderade för demonstration från förråd två övningspansarraketer båda betecknade 8 cm skarp raket m/56, övningsprojektil m/53 B. Demonstrationen bedrevs av Tiitus och Mårtensson i skilda lektionssalar. Mårtensson, som mottog den ena av raketerna från en ammunitionsredogörare, trodde att den var

en s. k. blindraketen. Han använde själv raketerna i demonstrationssyfte vid laddning av ett raketgevär och lät jämväl värnpliktiga använda den under laddningsövning. I samband härmed avsköt en av de värnpliktiga raketerna, varvid värnpliktige E. B. Kewitt dödades och värnpliktige H. S. O. Jernstedt skadades.

I lagakraftvunnen dom den 17 december 1962 uttalade Sollentuna och Färentuna domsagas häradsrätt bl. a. följande. Mårtensson måste anses genom vårdslöshet, som icke kan betraktas såsom ursäktlig, ha misstagit sig i fråga om raketens farlighet. Han kan därför icke undgå ansvar för vållande, i förening med åsidosättande av tjänsteplikt, till Kewitts död och Jernstedts kroppsskada. Omständigheterna är emellertid mildrande. — Mårtensson dömdes i anslutning härtill till 15 dagars disciplinbot. Härjämte förpliktades han att återgälda statsverket 350 kronor utgörande ersättning till försvarare och vittnen. Tiitus dömdes för det han vid demonstrationen laddat ett raketgevär med en övningsraket för tjänstefel till tre dagars disciplinbot.

Sedermåra har försvarets civilförvaltning vid Sollentuna och Färentuna domsagas häradsrätt yrkat ersättning av Mårtensson med tillhopa 2 842 kronor 99 öre motsvarande statsverkets kostnader för begravningshjälp m. m. åt Kewitts dödsbo och för ersättning åt Jernstedt för sveda och värk m. m.

Mårtensson har anhållit att i största möjliga utsträckning bli befriad från ersättningsskyldighet. Han har medgivit, att han vållat olyckan och vitsordat skäligheten av de yrkade beloppen. Beträffande vissa av beloppen, sammanlagt 884 kronor, har Mårtensson dock på grund av bestämmelsen i 16 § militärsättningsförordningen ifrågasatt ersättningsskyldighet. Mårtensson har vidare framhållit, att han var beredd att betala ett för honom icke alltför betungande belopp, varvid den pågående rättegången kunde nedläggas.

Häradsrätten har förklarat målet mellan kronan och Mårtensson vilande i avbidan på beslut av Kungl. Maj:t över Mårtenssons nu ifrågavarande ansökan.

Av utredningen framgår följande rörande Mårtenssons personliga förhållanden. Mårtensson, som är född den 16 maj 1935, är ogift. Han har emellertid viss försörjningsskyldighet mot två barn i åldern åtta och fem år och lämnar enligt egen uppgift frivilligt barnens moder, som är sjuk, ett månadsbidrag av 200 kronor. Mårtensson är inneboende och erlägger en månadshyra om 100 kronor. Han har ingen förmögenhet eller andra skulder än de nu angivna. Han uppstår en månadslön av 1 480 kronor.

Försvarets civilförvaltning tillstyrker i utlåtande den 26 november 1963, att Mårtensson befrias från ersättningsskyldighet mot inbetalning av 400 kronor och åberopar därvid bl. a., att häradsrätten funnit omständigheterna vid förseelsens begående mildrande för Mårtensson.

Departementschefen

Mårtensson har medgivit ersättningsskyldighet gentemot kronan med omkring 2 000 kronor. Med hänsyn till omständigheterna vid olyckan och vad som upplysts om Mårtenssons ekonomiska förhållanden synes skäl föreligga att efterge viss del av det yrkade beloppet. Därest Mårtensson inbetalar 700 kronor synes den fordran kronan må ha mot honom i övrigt kunna efterskänkas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva att K. I. Mårtensson, därest han inom tid som Kungl. Maj:t bestämmer till försvarets civilförvaltning inbetalar 700 kronor, befrias från återstående ersättningsskyldighet till kronan på grund av förenämnda händelse den 1 december 1961.

6.

Under beredskapstjänstgöring vid Värmlands regemente råkade värnpliktige *T. R. A. Bohman* den 24 augusti 1943 ouppsåtligen avlossa ett gevärsskott och sårade därvid värnpliktige *S. E. Köhlkvist* i låret.

Genom lagakraftvunnet utslag den 17 december 1943 dömde regementskrigsrätten vid Värmlands regemente *Bohman* att för tjänsteförsummelse och vållande av kroppsskada som i 14 kapitlet 12 § strafflagen sägs undergå disciplinstraff av vaktarrest i tre dagar. *Bohman* ålades härjämte att till riksförsäkringsanstalten utgiva ersättning för dess dåvarande kostnader (38 kronor 3 öre) för vård av *Köhlkvist* på grund av olycksfallet med anstalten förbehållen rätt att föra särskild talan om ersättning för vad anstalten ytterligare kunde komma att utge i anledning av olycksfallet.

För tiden till den 20 november 1963 har riksförsäkringsverket på grund av skadan utbetalat livränta m. m. till *Köhlkvist* med tillhoppa 26 747 kronor 39 öre. Livräntan utgår efter en invaliditetsgrad av 30 procent. Kapitalvärdet den 21 november 1963 av den från och med nämnda dag utgående livräntan har beräknats till 30 383 kronor. Riksförsäkringsverket har framställt regresskrav mot *Bohman* men denne har icke erlagt någon betalning.

Bohman har anhållit att bli befriad från skyldighet att till riksförsäkringsverket återbetala vad verket utgivit och kan komma att utge till *Köhlkvist*. Han anför bland annat följande.

Sedan flera år är jag anställd på Aktiebolaget Bolinder-Munktell, Arvika-verken, såsom maskinuppsättare och har en bruttoinkomst per månad å omkring 1 200 kronor. Förutom radio och sedvanligt personligt lösöre saknar jag förmögenhetstillgångar. Enär min 75-åriga fader är sjuklig och jag, som är ogift, är hans enda barn, har jag sedan många år handhaft vårdnaden om honom och av min arbetsinkomst bidragit till hans försörjning. För sjukdom är jag av läkare ordinerad att dagligen nyttja ett flertal olika mediciner. Mina sjukdomsbesvär har under senare tid avsevärt ökat.

Av ett den 25 juli 1963 dagtecknat läkarintyg inhämtas följande. *Bohman*,

som är född den 9 december 1922, lider av en sjukdom, som började i 14-årsåldern i samband med ett skalltrauma. Han kommer att alltid få lida av sjukdomen, som kräver ständig medicinering i tämligen stora doser och regelbundna läkarkontroller. Bohman är oförmögen att utföra sådant arbete på ställningar och vid maskiner som innebär livsfara vid sänkt vakenhet. Hans arbetsmöjligheter är därför reducerade.

Riksförsäkringsverket har i skrivelse den 22 november 1963 uttalat följande.

Då olycksfallet inträffade under den förstärkta försvarsberedskapens tid med dess särskilda påfrestningar för de inkallade och med hänsyn tagen till Bohmans hälsotillstånd vill verket för sin del tillstyrka, att Bohman — åtminstone till det väsentliga — befrias från ersättningsskyldighet gentemot verket. Nämnas må — att då här ej torde ha varit fråga om grov vårdslöshet — ersättningsskyldighet gentemot verket sannolikt ej skulle ha föregat, om olycksfallet inträffat efter utgången av 1954 (jfr 16 § andra stycket 1950 års militärsättningsförordning sådant lagrummet lyder fr. o. m. den 1 januari 1955).

Försvarets civilförvaltning tillstyrker i utlåtande den 26 november 1963 på av riksförsäkringsverket anförda skäl att Bohman befrias från all ersättningsskyldighet gentemot statsverket i anledning av olycksfallet.

Departementschefen

Bohman torde vara ersättningsskyldig till kronan för vad riksförsäkringsverket utgivit och kommer att utgiva i anledning av olyckshändelsen. Med hänsyn till Bohmans ekonomi och hälsotillstånd samt numera tillämpade mildare regler vid regresskrav av här avsedd art finner jag skäligt, att Bohman befrias från ersättningsskyldighet till kronan på grund av den för tjugoo år sedan inträffade olyckshändelsen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva
att T. R. A. Bohman befrias från ersättningsskyldighet till
kronan på grund av förenämnda händelse den 24 augusti
1943.

7.

Under militärövning i trakten av Grisslehamn den 26 maj 1944 träffades värnpliktige sergeanten K. A. Eriksson av ett skarpt skott i vänstra axeln med delvis förlamning av vänster arm som följd. Skottet hade avlossats av hemvärnsmannen *E. U. R. Jansson*, vilken under övningen laddat sitt gevär med skarpa patroner i tro att de varit lösa.

Genom lagakraftvunnet utslag den 16 september 1944 dömde fältkrigsrätten Jansson för vårdslöshet i tjänsten till disciplinstraff av vaktarrest i tolv dagar och för vållande till mindre kroppsfel att till kronan utge fyrtio dagsböter om två kronor. Vidare förpliktades Jansson att utge ersättning till kronan för vårdkostnad å sjukhus m. m. med 1 992 kronor 52 öre jämte

ränta. Kronan förbehölls rätt att i särskild rättegång föra ytterligare ersättningstalan.

För tiden till den 9 december 1963 har riksförsäkringsverket på grund av skadan utbetalat livränta m. m. till Eriksson med tillhoppa 59 704 kronor 60 öre. Livräntan utgår efter en invaliditetsgrad av 60 procent. Kapitalvärdet den 10 december 1963 av den från och med nämnda dag utgående livräntan har beräknats till 55 100 kronor. Riksförsäkringsverket har framställt regresskrav mot Jansson, men denne har icke erlagt någon betalning.

Jansson har anhållit att bli befriad från skyldighet att till riksförsäkringsverket återbetala vad verket utgivit och kan komma att utge till Eriksson. Han anför bland annat följande.

Riksförsäkringsverket har under de gångna åren vid upprepade tillfällen sökt utkräva utgivna belopp genom utmätningsman. Jag saknar utmätningsbara tillgångar. Jag är anställd såsom maskinist vid luftvärnsskjutskolan. Min bruttolön är cirka 1 400 kronor per månad och sedan skatt och hyra för tjänstebostad avdragits, blir min nettolön cirka 700 kronor. Jag äger endast tillsammans med min hustru ett enkelt lösörebo. På grund av hjärtsjukdom har jag dessutom måst vara sjukskriven vid upprepade tillfällen under senare år.

Av en, på riksförsäkringsverkets begäran, den 11 november 1963 av försäkringskassa verkställd utredning inhämtas härutöver följande beträffande Janssons personliga förhållanden. Jansson, som är född den 5 augusti 1906, har en månadsinkomst av 1 483 kronor. Hans hustru arbetar som städerska vid luftvärnsskjutskolan. Hennes inkomst härav uppgick år 1962 till 4 747 kronor. Jansson kan på grund av sitt försämrade hälsotillstånd ej utföra något tyngre arbete men kan dock sköta sin anställning.

Riksförsäkringsverket har i skrivelse den 20 november 1963 uttalat följande.

Jämlikt krigsrättens utslag fälldes Jansson till ansvar samt förpliktades utge skadestånd till kronan. Riksförsäkringsanstalten förde ej målsägandetalan, enär vid tiden för målets anhängiggörande ersättning ännu ej utgivits av anstalten. Ej heller därefter har verket fört ersättningstalan mot Jansson. Oaktat anstalten sålunda ej hade någon exigibel fordran mot Jansson, har anstalten med hänsyn till utgången i ansvarsmålet funnit Jansson jämlikt 13 § 1927 års militärsättningsförordning ersättningskyldig gentemot verket. Krav har därför framställts mot Jansson, senast i augusti 1962. Utmättningsförsök har ej företagits då verkets fordran ej var exigibel. Någon betalning har Jansson icke erlagt. Med hänsyn till de omständigheter, varunder olycksfallet inträffat, anser sig verket böra tillstyrka, att Jansson — åtminstone till det väsentliga — befrias från ersättningskyldighet gentemot verket. Då här ej torde ha varit fråga om grov vårdslöshet skulle ersättningsskyldighet gentemot verket sannolikt ej ha förelagat, om olycksfallet inträffat efter utgången av år 1954 (jfr 16 § andra stycket 1950 års militärsättningsförordning i dess fr. o. m. den 1 januari 1955 gällande lydelse).

Försvarets civilförvaltning tillstyrker i utlåtande den 26 november 1963 befrielse från ersättningsskyldighet och anför därvid tillika. Vidkommande det belopp å 1 992 kronor 52 öre jämte ränta, som Jansson enligt fältkrigsrättens utslag förpliktats utge till kronan, har Jansson vid verkställighetsåtgärder, som företagits vid tre olika tillfällen, senast den 19 juli 1957, befunnits sakna utmättningsbara tillgångar. Då med hänsyn till Janssons ekonomiska omständigheter ringa utsikter torde förefinnas att utfå betalning för fordringen, föreslår civilförvaltningen, att Jansson jämväl befrias från ifrågakvarande betalningsskyldighet till kronan.

Departementschefen

Fallet är likartat det under föregående punkt anmälda. På i huvudsak samma skäl som därvid anförts föreslår jag, att Jansson befrias från ersättningsskyldighet till kronan på grund av olyckshändelsen, inbegripet den av fältkrigsrätten ålagda ersättningsskyldigheten.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva att E. U. R. Jansson befrias från ersättningsskyldighet till kronan på grund av förenämnda händelse den 26 maj 1944.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

S. Lindow

BILAGA

Förteckning över av Kungl. Maj: t under år 1963 avgjorda, helt eller delvis bifallna ärenden angående befrielse från ersättningskyldighet.

Sökande	Grund för ersättningskyldighet	Ersättningsbelopp	Kungl. Maj:ts beslut	
			Dag	Beslutets innebörd
1	2	3	4	5
Underofficeren i flottans reserv M.	Förskingring av penningmedel m. m.	1 587 kr. 12 öre jämte ränta och rättegångskostnad. Härav inbetalat, inklusive ränta, 2 047 kr. 30 öre	8/3—63	Befrielse från återstående ersättningskyldighet.
Högbåtsmannen S. H. R. Gustafsson	Skada å helikopter i hangar under inbogsring.	1 594 kr. 81 öre jämte ränta och rättegångskostnad m. m.	3/5—63	Befrielse mot inbetalning av 300 kr.
Värnpliktige furiren R. E. Vejdegren och värnpliktige korp-ralen M. K. Jurva- nen	Skada å eldrör till kanon vid skjutning.	2 525 kr. jämte ränta (solidariskt). Härav tillhopa inbetalat 335 kr. 65 öre.	10/5—63	Befrielse från återstående ersättningskyldighet mot inbetalning av vardera 500 kr., inberäknat erlagt be- lopp.
Värnpliktige furi- ren P:s dödsbo	Förskingring av penningmedel.	1 784 kr. 65 öre jämte ränta.	11/7—63	Hel befrielse.
Värnpliktige S.	Förskingring av penningmedel m. m.	3 267 kr. 58 öre jämte ränta.	8/11—63	Hel befrielse.